

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Štampa vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plaša na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katoliškega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrtne za enkrat 15 vin, za dvakrat 25 vin, za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede s jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštnine proste.

V blatu.

Gradec, 20. novembra.

Deželni stavbeni ravnatelj Rozman se je usmrtil. Njegov samomor je v zvezi s stavbo deželne bolnišnice v Gradcu. Toda vse je mnenja, da se je usmrtil najbolj nedolžni, a krivci še živijo lepo naprej in čakajo celo častnih odlikovanj.

Stavba deželne bolnišnice je škandal, ki vpije do neba. Ta stavba je dokaz, da tiči naše deželno gospodarstvo globoko v blatu. S to stavbo si je dala nemška večina v deželi spričevalo, da je nezmožna, voditi tako veliko deželo, kakor je naša Stajerska, kajti ni je dovedla do napredka in procvita, ampak do blata in propada.

Stvar s to stavbo je tako blatna, tako grda, da pošten človek o njej ne more z mirno dušo govoriti, ampak z gnusom, ogorčenjem. Deset let že zidamo novo deželno bolnišnico. Delali so načrt, zopet zavrgli in delali novega. Zidala so se velika poslopja, a vsled zahteve kakega profesorja ali inženirja zopet podirala in zidala nova. Cela vas že stoji blizu št. Lenarta, vse to spada k bolnišnici, a še vedno se prezidava, podira, popravlja. In vse to na stroške dežele... Nihče ne vpraša dežele, ali bo ta lahko vse plačala ali ne, delajo se dolгови, lahkomišelnost in brez vsakega nadzorstva.

Deset let se že zida. Osem milijonov je bilo skrajja proračunjenih za stavbo bolnišnice. Ko bo popolnoma gotova, pa bo stala okoli 30 milijonov. Zidajo, prezidavajo, podirajo in popravljajo nemški gospodje, plačevali pa bodo slovenski in nemški kmetje. Ti gospodje bodo dobivali pohvale, bodo sprejemali visoka odlikovanja, od vseh strani se jim bo častilo, slovenski in nemški kmetje pa bodo jokali in stokali, ko bodo plačevali, pogrezali se bodo v dolgove, in boben bo pel po vaseh slovenskim in nemškim kmetijam.

To blato ugaja ptujskemu „Stajercu“, zato hvale vnebovpijoče deželno gospodarstvo. Zato napada ta izdajalski list slovenske deželne poslance, ki odkrivajo rane na naši deželi in kličejo k odporu proti nesreči, ki nam preti od nemške večine. V blatu se je rodilo ptujsko glasilo, v blatu je živelo dosedaj, zato se počuti dobro tudi v blatu deželnega gospodarstva.

Na Nižjem Avstrijskem vlada krščanska stranka. Lepše in novodobnejše in štirikrat večje je slično poslopje, ki ga je dogradila v Steinhofu v teku 23 mesecev. A mi zidamo že deset let štirikrat manjše poslopje. V teku deset let je sezidala krščanska stranka

na Nižjem-Avstrijskem narišnico v Mauer-Oelingu, omenjeno bolnišnico v Steinhofu, osrednji otroški dom, osem počitniških otroških domov, 10 hiralnic in vključ vsemu temu izkazuje deželno gospodarstvo preostanka 3% milijone, Stajerska dežela pa ima sedaj že 10 milijonov dolga. Tako globoko v blatu smo že!

Odkar obstruirajo slovenski poslanci, se morajo nemški mogotci nekoliko omejevali s svojim delovanjem za nove dolgove. Vsako leto, odkar je obstrukcija, se 1% milijona manj izda. Seveda to Nemcem ne ugaja. Zato pa bi tako radi strli slovensko obstrukcijo, da bi zopet lahko delali nove dolgove, da bi deželo še globlje spravili v blato. Od „Tagesposten“ pa doli do „Stajerca“ se vsi trudijo, omajati stališče slovenskih poslancev. Lažejo, obrekujejo, zavijajo. V blatu so in z blatom delajo.

Državni zbor.

Novo ministrstvo Stürgkh se ni dobrega pol meseca v službi, že se je začelo krhati. Prvi je odletel finančni minister dr. Meyer. Na njegovo mesto pride dosedanj poljski minister Zaleski. Mož je spreten politik, a s financami se dosedaj ni mnogo bavil. Predno je postal poljski minister, je bil višji uradnik v poljedelskem ministrstvu. Sedaj ga čaka naenkrat velika naloga, zavoženo državno gospodarstvo bi naj spravil zopet v ravnotežje. Uradniki hočejo imeti 70 milijonov več na leto, za železnice bo treba šteti čez 100 milijonov, za vojaščino vsako leto okoli 70 milijonov, za socialno zavarovanje okoli 100 milijonov. In tako gre naprej. Za te izdatke potrebuje novih davkov. V zbornici pa še vedno ni večine. Z britkimi občutki je prevzel Zaleski novo ministrstvo, okoli katerega se bo sukala politika bodočih časov.

Tudi novega poljedelskega ministra smo dobili v osebi češkega rojaka dr. Brafa. Pod Bienerthom je bil že enkrat poljedelski minister. Bil je splošno priljubljen in se je toplo zavzemal za kmetijske stvari, dočim njegov dosedanj prednik baron Widman ni mnogo razumel o tej stroki, tako, da je njegov odstop vse kmetске zastopnike zelo razveselil.

Namesto Zaleskega je postal minister za Galicijo poslanec poljske ljudske stranke, Dluoš. Komaj z letošnjimi volitvami je prišel v državni zbor. Po svojem poklicu je posestnik petrolejskih rovov. Mož je zelo bogat, cenijo ga na večkratnega milijonarja.

Zbornica se posvetuje sedaj o predlogih draginjskega odseka. V ospredju je vprašanje, ali se dovoli uvoz tuje živine in tuje mesa. Na eni strani proti

uvozu stojijo zastopniki kmečkega ljudstva, na drugi strani meščanski in socialno-demokratski poslanci. V sredo je glasovanje. Nihče ne more danes reči, kakšen bo izid tega glasovanja, ki ga vse pričakuje z napetostjo. Slovenci so poslali v boj dosedaj že dva poslance, Povšeta in dr. Kreka. Enega še pošljejo, bržkone Hladnika. V draginjskem odseku sta branila kmečko stališče dr. Verstovšek in Hladnik z velikim uspehom.

V proračunskem odseku se je zadnji petek pričelo posvetovanje začasnega proračuna. Ker mora zastopati proračun finančni minister, a je bilo znano, da dr. Meyer odstopi, sta bila dr. Sustersič in dr. Korošec za to, naj se posvetovanje odgodi, dokler ne pride novi finančni minister, ki bo mogel dajati tudi odgovor na vsa vprašanja in nasvete. Toda Nemei so se bali, da bi to vladi ne bilo ljubo, zato se niso upali izreči za slovenski predlog. Potem je govoril dr. Sustersič o čudnem postopanju sedanje vlade, ki si noče ustvariti stalne večine in je na ta način kriva, da v zbornici ne gre z delom prav naprej. Opozarjal je vlado tudi na zanemarjanje jugoslovanskih dežel v gospodarskem in prosvetnem oziru.

Politični ogled.

Dne 16. novembra: V današnji seji drž. zbora je govoril v draginjski razpravi slovenski poslanec dr. Krek. Dunajski poslanec dr. Heilingner je govornika neprerenehoma motil. — Položaj v državnem zboru je vedno bolj nejasen. Govori se o odgoditvi državnega zbora. — Finančni minister dr. Meyer je odstopil. — V ogrskem državnem zboru se razvija razprava o proračunu mirno naprej. — Srbski kralj Peter je došel danes v Paris in je obiskal predsednika ljudovlade. — Bavarska vlada je razpustila bavorski deželni zbor, ker se katoliška večina deželnega zbora ni hotela pokoriti ministrstvu.

— Dne 17. novembra: Cesar je zopet popolnoma zdrav; danes se je že precej časa izprehajal v dvornem gaju. — Predsednik državnega zbora, Sylvester, se posvetuje te dni z voditelji strank glede položaja v državnem zboru. — V Budimpešti se je vršil te dni velik ogrski katoliški shod, katerega se je udeležilo tudi mnogo plemenitav. — Volitve v nemški državni zbor se bodo vršile dne 12. januarja 1912. — Rusija bo baje zasedla z vojaštvom Perzijo.

PODLISTEK.

Iz minulih dni.

(Ortica iz naše doline. Spisal Miroslav pri Sv. Marjeti ob Pesnici.)
(Dalje.)

Tamkaj izza oblakov pa je pokukal očka mesec s svojim širokim obrazom ter smehljaše opazoval, kako sta si daleč tam doli dva zemeljska otroka objubovala večno zvestobo in ljubezen.

Med tem je tudi Režika srečno pritirala Francea in Toneta; toda kmalu se po prisrčnem slovesu ločijo.

VI. Pismo.

Pričele so pihljati polagoma prve jesenske sapiče. Veselo je že popeval črček, visoko gori na hribu pa je mogočni klopotev v večernem mraku klical svoj enakomerni, otožni „kmal bo zima, kmalu bo zima“. — Obetala se je tisto leto izrednobogata vinska letina, in marsikoga je skrbelo, če mu li ne zmanjka posode. Tudi Ivan se poda nekega jutra v gorico, da v kleti pregleda in še za časa spravi v red vinsko posodo. Nekaj jih bo treba izmiti, druge zažveplati, tretjemu popraviti dno itd. Ravno kar nabija star sod, in je tako zamišljen v svoje delo, da niti ne opazi moža, stopivšega v čudni opravi: Narami nosi staro, zarjavelo puško, ob strani mu visi „bridka sabljica“ iz bikove žile; na glavi s popolnoma zarastlim obrazom ima neke čudne vrste pokrivalo, v roki nosi močno okovano palico, znamenje svoje oblasti; to je Miško, občinski čuvaj gorice. Se-le, ko ta zabobna s svojo gorjačo po praznem sodu, se ozre Ivan po prišlec, ki pozdravi ter mogočno se pred njega postavi, jav-

Ija: „Prihajam v imenu in oblasti našega slavno vladajočega očeta župana, da pregledam, če je li vse v redu v kleti, zunaj kleti itd.“, in izginil je med odprtimi vrati v kletno temo... Ivan se smeje šaljivemu Mišku, in nima seveda nič zoper to, da „odposlanec občinske oblasti“ v kleti nemoteno prekušava vsebino raznih sodov. Čez precej časa tride „nadzornik“ iz kleti s kupico vina v roki ter pravi: „Ker sem našel vse v dobrem stanu, sem s teboj zadovoljen, in v dokaz moje naklonjenosti ti dovolim, da izpiješ to-le kupico na moje zdravje.“ Ivan mu veli sesti, položi predenj na poveznjen sod obega kruha in reče: „Prigrizni, boš pa potem dal še za en glaž.“ — Nato pravi Miško: „Bil sem davi doli pri cerkvi; zmanjkalo mi je streliva“, pokaže na pipico, „tam so me vprašali, če bom danes hodil kaj tod, če bi vzel to-le za-te seboj.“ Nato potegne iz notranjega žepa pismo ter mu ga poda. Ivan vtakne pismo z nepoznano okorno pisavo na videz celo malomarno v žep, a v resnici pa je bil vendar nekoliko vznemirjen, češ, kaj neki hoče kdo s tem pismom; a napram Mišku tega ni dal spoznati. Čuvaj pa oteplje med tem pridno kos kruha, ki ga od časa do časa zamoči s kupico vina. Ko postane že „dobre volje“, prične razlagati Ivanu „čudežno“ zgodovino svojega klobuka, kojega so baje po ustnem izročilu njegovega rodu izgubili Francozi, ki so se pred mnogimi leti klatili tod; mogoče celo, da ga je nosil kedaj sam „Nepoljon“... Zgovorni Miško bi razlagal še dalje, a opazil je, da Ivan danes za njegovo pripovedovanje ne kaže prav nobenega zanimanja; zato izprazni hitro še nekaj kozarcev ter se poslovi. — Zdaj se vsede Ivan na kletne stopnice, naglo pretrga pismu ovitek ter čita:

Tovariš!

„Kakov človek sploh neki si ti? Dekle imaš, da bi te kar zavidal, pa se niti ne zmeniš za to, da

jo oni taljanski pritepenec, menda veš, kdo, zalezuje po vseh njenih potih... Sicer ni vrag, da se ne bi še srečali z njim; tisti dan bo gotovo pomnil do smrti! Sicer nam je tudi ti ne odvdeš, ampak da bi ta laški polizanec hodil za našimi dekleti, to pa ne sme biti. Skrbi pa sam, da ti je končno ta kleti jastreb ne ugrabi!“

Pismu brez pozdrava, brez dneva in kraja, brez podpisa, se je pač poznalo, da ga je narekovalo več neukrotljivo sovraštvo do Pietra, nego prijateljstvo do Ivana. Prečita pismo enkrat, prečita ga dvakrat, in neka temna slutnja se ga jame polasčati, ki raste v srou od trenutka do trenutka. Izprva sicer res na to ni veliko mislil, kar mu je nekoč pravila Jerica o tistem Lahu... a zadnji čas je o tem že večkrat premišljeval. Da si oni resno za Jerico prizadeva, to mu je povedala sama; da je mlad in čeden človek, da zna sladko in prilizljivo govoriti, to je tudi vedel, a zdaj pa še to pismo... Nekaj mora torej vsekakor biti na tem... In takoj sklene sam pri sebi: Kar prihodnjo nedeljo pojdem tje; to uganko moram na vsaki način razvozljati, naj velja kar hoče. Čim dalje to stvar premišljuje, tem temnejše slutnje in podobe stopajo druga za drugo pred njegovo razburkano dušo; glavo položi na dlani svojih rok, katere upre ob kolena, in tako sede pozabi na delo in ne opazi, da je poldne že davno minulo. Se-le ko ga pride skrbna Barba iskat, se-le tedaj se vzdrami iz svojih težkih sanj. Bil je ves bled in prepaden, in vsa prestrašena ga Barba vpraša, ali mu je slabo. „Res me je neka majhna slabost obšla“, odvrne Ivan, „a je že zopet dobro; pojdi le brez skrbi domov, pridem takoj za teboj; tamle ono steklenico vzemi seboj!“ Zvesta namestnica matero si še enkrat skrbno ogleda svojega varovanca ter z glavo majaje odide.

(Dalje prihi.)